

ТЕМА 3. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗГОТІВКОВОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

3.1 Порядок відкриття рахунків в іноземній валюті суб'єктам господарювання та фізичним особам і використання коштів за цими рахунками

3.2. Порядок відкриття рахунків в іноземній валюті іноземним представництвам і використання коштів за цими рахунками.

3.3. Порядок відкриття рахунків в іноземній валюті нерезидентам-інвесторам і використання коштів за цими рахунками.

3.4. Розрахункові операції в іноземній валюті

3.1. Порядок відкриття рахунків в іноземній валюті суб'єктам господарювання та фізичним особам і використання коштів за цими рахунками

Правовідносини, що виникають під час відкриття банками та їх відокремленими структурними підрозділами, поточних і вкладних (депозитних) рахунків у іноземних валютах суб'єктам господарювання, фізичним особам, іноземним представництвам, нерезидентам-інвесторам, виборчим блокам політичних партій (далі – клієнти), регулюються Інструкцією про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах, затвердженою постановою Правління Національного банку України від 12 листопада 2003 року № 492.¹

Порядок проведення операцій за рахунками клієнтів, відкритих у іноземних валютах, регулюється законодавством України, у тому числі нормативно-правовими актами Національного банку. Операції за рахунками здійснюються за допомогою платіжних інструментів за формами, установленими банківськими правилами (нормативно-правовими актами Національного банку, внутрішніми положеннями банку тощо). Банки відкривають своїм клієнтам за договором банківського рахунку поточні рахунки, за договором банківського вкладу – вкладні (депозитні) рахунки.

Поточний рахунок – рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей і здійснення розрахунково-касових операцій за допомогою платіжних інструментів відповідно до умов договору та вимог законодавства України.

Вкладний (депозитний) рахунок – рахунок, що відкривається банком клієнту на договірній основі для зберігання грошей, що передаються клієнтом в управління на встановлений строк або без зазначення такого строку під

¹ Інструкція про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах: Постанова Правління НБУ від 12.11.2003 № 492 зі змінами внесеними Постановою Правління НБУ від 26.06.2006 № 236// Офіційний вісник України. – 2003. –

№ 51. – Ст. 2707.

визначений процент (дохід) і підлягають поверненню клієнту відповідно до законодавства України та умов договору.

Клієнти можуть відкривати лише один поточний рахунок для формування статутного фонду (статутного або складеного капіталу, пайового або неподільного фонду) суб'єкта господарювання – юридичної особи (у національній та/або іноземній валюті) та один поточний рахунок (у національній та/або іноземній валюті) за кожною угодою сумісної (спільної) діяльності без створення юридичної особи. Крім того юридичні особи-нерезиденти можуть відкривати в банках України **інвестиційні рахунки** для здійснення інвестицій у національній та іноземних валютах.

Банкам забороняється відкривати та вести анонімні (номерні) рахунки. Банки зобов'язані ідентифікувати клієнтів, які відкривають рахунки, а також осіб, уповноважених діяти від їх імені. Тому рахунок клієнту відкривається лише після його ідентифікації банком.

Поточний рахунок в іноземній валюті відкривається суб'єкту господарювання для зберігання грошей і проведення розрахунків у межах законодавства України в безготівковій та готівковій іноземній валюті, для здійснення поточних операцій, визначених законодавством України, для здійснення інвестицій за кордон, розрахунків за купівлю-продаж облігацій зовнішньої державної позики України, для зарахування, використання і погашення кредитів (позик, фінансової допомоги) в іноземній валюті, для надходження іноземних інвестицій в Україну відповідно до законодавства України, а також для проведення операцій, передбачених генеральною ліцензією Національного банку на здійснення валютних операцій.

На поточні рахунки в іноземній валюті юридичних осіб-резидентів зараховуються такі кошти:

а) через розподільні рахунки:

- у готівковій формі у випадках, визначених нормативно-правовими актами Національного банку, що регулюють використання готівкової іноземної валюти на території України;
- за платіжними документами, що надіслані з-за кордону на ім'я власника рахунку в порядку, установленому законодавством України; за платіжними документами на ім'я власника рахунку, увезеними на територію України і зареєстрованими митними органами під час в'їзду в Україну (у ввізній митній декларації робиться відмітка уповноваженого банку про прийняття платіжних документів, а копія митної декларації залишається в уповноваженому банку);

- перераховані з-за кордону нерезидентами за зовнішньоекономічними контрактами (договорами, угодами);
- перераховані з-за кордону нерезидентами за придбані в резидента облігації зовнішньої державної позики;
- перераховані з-за кордону нерезидентами як повернення позик в іноземній валюті, отриманих від резидентів, а також, які були розміщені резидентами на вклади (депозити) за кордоном;
- повернені з будь-яких причин нерезидентом, на користь якого були перераховані раніше;
- перераховані з-за кордону нерезидентом на рахунок резидента, який виступає посередником, для подальшого перерахування іншим резидентам – суб'єктам господарювання, за дорученням яких на підставі договорів комісії, доручення, консигнації або агентських угод було здійснено продаж товарів (робіт, послуг);
- перераховані з рахунку резидента-посередника, яким за дорученням власника рахунку на підставі договорів комісії, доручення, консигнації або агентських угод здійснюється продаж товарів (робіт, послуг) нерезиденту, у сумі валютної виручки від продажу цих товарів (робіт, послуг), яка надійшла від нерезидента;
- перераховані з рахунків постійних представництв нерезидентів в Україні, якщо в призначенні платежу коштів, що надійшли з-за кордону, зазначено, що ці кошти згідно з договором (контрактом, угодою) належать цьому резиденту;
- перераховані юридичними особами-нерезидентами (у тому числі через їх представництва в Україні) згідно з міжурядовими угодами та проектами технічної допомоги;
- перераховані як благодійний внесок юридичними особами-нерезидентами (у тому числі через їх представництва в Україні);
- перераховані з-за кордону за видачу охоронних документів на використання об'єктів промислової власності і підтвердження їх чинності на території України (зараховуються на рахунок юридичних осіб-резидентів, які мають відповідні повноваження відповідно до законодавства України);
- перераховані з-за кордону за використання авторського права резидентів (зараховуються на рахунок юридичних осіб-резидентів, які мають відповідні повноваження відповідно до законодавства України). Під час отримання коштів в іноземній валюті, що надійшли на ім'я фізичних осіб або капітана судна, яке належить судновласнику-нерезиденту, юридичні особи-резиденти (посередники) здійснюють облік таких коштів окремо. Ці кошти не можуть бути використані на потреби, що не пов'язані з виконанням зобов'язань перед фізичними особами або капітаном судна, яке належить судновласнику-нерезиденту;
- перераховані з-за кордону адвокатським та іншим компаніям-резидентам за справами, які перебувають у провадженні цих компаній згідно з їх статутною діяльністю та ліцензією на відповідну діяльність. Під час отримання коштів в іноземній валюті, що надійшли на ім'я фізичних осіб

або капітана судна, яке належить судновласнику-нерезиденту, юридичні особи-резиденти (посередники) здійснюють облік таких коштів окремо. Ці кошти не можуть бути використані на потреби, що не пов'язані з виконанням зобов'язань перед фізичними особами або капітаном судна, яке належить судновласнику-нерезиденту;

- перераховані з-за кордону згідно з контрактом (договором, угодою) юридичній особі-резиденту, яка є агентом юридичної особи-нерезидента згідно з Кодексом торговельного мореплавства України, для виплати капітану судна, що належить судновласнику-нерезиденту, на експлуатаційні потреби. Під час отримання коштів в іноземній валюті, що надійшли на ім'я фізичних осіб або капітана судна, яке належить судновласнику-нерезиденту, юридичні особи-резиденти (посередники) здійснюють облік таких коштів окремо. Ці кошти не можуть бути використані на потреби, що не пов'язані з виконанням зобов'язань перед фізичними особами або капітаном судна, яке належить судновласнику-нерезиденту;

- перерахована з-за кордону нерезидентами гуманітарна допомога за наявності рішення Комісії з питань гуманітарної допомоги при Кабінеті Міністрів України про визнання цих коштів гуманітарною допомогою

відповідно до законодавства України. Облік коштів, що надходять на поточні рахунки отримувачів та набувачів як гуманітарна допомога, здійснюється окремо. Ці кошти використовуються виключно на потреби, визначені іноземним донором, та відповідно до Порядку використання гуманітарної допомоги у вигляді коштів в іноземній валюті з рахунків в іноземній валюті отримувачів гуманітарної допомоги, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 березня 2000 року № 542 (далі – Порядок використання гуманітарної допомоги);

- перераховані як благодійний внесок юридичною особою-резидентом за наявності індивідуальної ліцензії Національного банку;
- перераховані з-за кордону нерезидентами у формі кредитів (позик, фінансової допомоги);
- інші надходження на користь резидента - власника рахунку, що не суперечать законодавству України;

б) безпосередньо на поточні рахунки:

- куплені, обміняні уповноваженим банком України за дорученням власника рахунку за національну або іншу іноземну валюту відповідно до законодавства України;
- перераховані як кредит, позика, фінансова допомога відповідно до договору;
- перераховані з власного вкладного (депозитного) рахунку в уповноваженому банку відповідно до договору банківського вкладу;
- у сумі процентів, нарахованих за залишком коштів, що надійшли на рахунок як гуманітарна допомога. Облік коштів, що надходять на поточні рахунки отримувачів і набувачів як гуманітарна допомога, здійснюється окремо. Ці

- кошти використовуються виключно на потреби, визначені іноземним донором, та відповідно до Порядку використання гуманітарної допомоги;
- перераховані з рахунку отримувача гуманітарної допомоги на рахунок набувача гуманітарної допомоги;
 - у сумі процентів, нарахованих за залишком коштів на власному поточному та вкладному (депозитному) рахунках;
 - перераховані з власного поточного рахунку;
 - у готівковій формі у випадках, визначених нормативно-правовими актами Національного банку, що регулюють використання готівкової іноземної валюти на території України;
 - перераховані з рахунку для ведення спільної інвестиційної діяльності за участю нерезидента-інвестора без створення юридичної особи в разі припинення спільної діяльності.

З поточного рахунку в іноземній валюті юридичних осіб-резидентів за розпорядженням власника рахунку здійснюються такі операції:

- оплата праці працівникам-нерезидентам, які згідно з укладеними трудовими договорами (контрактами) працюють в Україні (виплата готівкою або перерахування на рахунки цих осіб, відкриті в уповноважених банках України);
- виплата готівкою або дорожніми чеками у випадках, визначених нормативно-правовими актами Національного банку, що регулюють використання готівкової іноземної валюти на території України;
- перерахування з рахунку резидента-посередника на поточні рахунки інших резидентів – суб'єктів господарювання, за дорученням яких на підставі договорів комісії, доручення, консигнації або агентських угод було здійснено продаж нерезиденту товарів (робіт, послуг);
- перерахування на користь нерезидента за межі України за зовнішньоекономічними договорами (контрактами, угодами);
- обмін на іншу іноземну валюту відповідно до законодавства України (у тому числі на міжнародних ринках з метою виконання зобов'язань перед нерезидентами в іноземній валюті, що обмінюється, без проміжного зарахування цієї іноземної валюти на поточний рахунок юридичної особи-резидента);
- перерахування коштів, що надійшли як гуманітарна допомога, за кордон на рахунки юридичних осіб-нерезидентів в оплату за товари та послуги в межах потреб, визначених іноземним донором, та відповідно до вимог Порядку використання гуманітарної допомоги;
- перерахування з рахунку отримувача гуманітарної допомоги на поточні рахунки набувачів гуманітарної допомоги. Облік коштів, що надходять на поточні рахунки отримувачів і набувачів як гуманітарна допомога, здійснюється окремо. Ці кошти використовуються виключно на потреби, визначені іноземним донором, та відповідно до Порядку використання гуманітарної допомоги;
- перерахування за кордон на рахунок юридичної особи-нерезидента за видачу охоронних документів на використання об'єктів промислової

- власності і підтвердження їх чинності (здійснюється організаціями, що мають відповідні на це повноваження згідно із законодавством України);
- перерахування за кордон на рахунок юридичної особи-нерезидента згідно з відповідними зобов'язаннями про сплату за використання творів зарубіжних авторів (здійснюється організаціями, що мають відповідні на це повноваження згідно із законодавством України);
 - перерахування за кордон за навчання, за участь у конференціях, виставках за умови наявності відповідних документів (запрошення, рахунка-фактури тощо), що підтверджують потребу здійснення зазначених перерахувань;
 - перерахування за кордон на рахунок юридичної особи-нерезидента, адвоката або нотаріуса для відшкодування витрат судовим, арбітражним, нотаріальним та іншим правоохоронним органам іноземних держав, а також витрат на державне мито за справами, що розглядаються цими органами (на підставі рішень судових органів, рахунків та інших документів, що підтверджують потребу здійснення зазначених перерахувань);
 - перерахування фізичним особам коштів, які отримані адвокатськими компаніями - резидентами України з-за кордону за дорученням фізичних осіб за справами, що перебувають у провадженні цих компаній згідно з їх статутною діяльністю;
 - перерахування на рахунок в іноземній валюті фізичним особам-резидентам за використання їх творів за кордоном (здійснюється юридичними особами-резидентами, які мають відповідні на це повноваження відповідно до законодавства України, за рахунок коштів, отриманих із-за кордону);
 - перерахування за кордон на ім'я фізичних осіб, які тимчасово перебувають за межами України в довгостроковому відрядженні або навчаються, як оплата праці (або як стипендія);
 - перерахування для погашення заборгованості за отриманим кредитом в іноземній валюті (у тому числі проценти, комісійні, неустойка);
 - перерахування за межі України за умови одержання індивідуальної ліцензії Національного банку на переказування іноземної валюти за межі України з метою придбання цінних паперів українських емітентів та облігацій зовнішніх державних позик України;
 - перерахування за межі України за умови одержання індивідуальної ліцензії Національного банку на здійснення інвестиції за кордон, а також на розміщення резидентами вкладів (депозитів) за кордоном;
 - перерахування за кордон позики в іноземній валюті за умови одержання індивідуальної ліцензії Національного банку на переказування за межі України іноземної валюти з метою надання резидентом позики в іноземній валюті нерезиденту;
 - перерахування за межі України за умови одержання індивідуальної ліцензії Національного банку відповідно до законодавства України на перерахування іноземної валюти за межі України з метою проведення окремих валютних операцій;

- перерахування на рахунок для ведення спільної інвестиційної діяльності за участю нерезидента-інвестора без створення юридичної особи, відкритий в уповноваженому банку України;
- перерахування на території України за умови одержання індивідуальної ліцензії Національного банку відповідно до законодавства України;
- продаж валюти уповноваженим банком відповідно до законодавства України;
- продаж на міжбанківському валютному ринку України коштів, що надійшли як гуманітарна допомога, для зарахування на поточні рахунки в гривнях набувачів гуманітарної допомоги. Облік коштів, що надходять на поточні рахунки отримувачів і набувачів як гуманітарна допомога, здійснюється окремо. Ці кошти використовуються виключно на потреби, визначені іноземним донором, та відповідно до Порядку використання гуманітарної допомоги;
- перерахування на власний вкладний (депозитний) рахунок;
- перерахування благодійних внесків на рахунок іншої юридичної особи-резидента за умови отримання індивідуальної ліцензії Національного банку;
- перерахування за сплату державного мита; перерахування на власний поточний рахунок;
- перерахування нерезидентам для погашення заборгованості за кредитами, позиками в іноземній валюті (у тому числі проценти, комісійні, неустойка), повернення поворотної фінансової допомоги на підставі реєстраційних свідоцтв щодо залучення кредитів, позик в іноземній валюті, виданих Національним банком;
- інші перерахування, що не суперечать законодавству України.

Юридичні особи-резиденти можуть відкривати поточні та/або вкладні (депозитні) рахунки в банках через свої відокремлені підрозділи.

На поточний рахунок відокремленого підрозділу в іноземній валюті можуть зараховуватися валютні кошти за реалізовані товари і надані послуги у випадках, передбачених законодавством України, а також перераховані юридичною особою, яка створила відокремлений підрозділ, чи придбані на міжбанківському валютному ринку України.

Виторг, одержаний за товари (роботи, послуги) в іноземній валюті після зарахування на поточний рахунок відокремленого підрозділу протягом п'яти робочих днів (уключаючи день зарахування виторгу на поточний рахунок відокремленого підрозділу), перераховується в повному обсязі на поточний рахунок юридичної особи, яка створила відокремлений підрозділ (через розподільний рахунок, відкритий уповноваженим банком для цієї юридичної особи).

Кошти з поточного рахунку відокремленого підрозділу (у межах перерахованих юридичною особою, яка створила цей підрозділ, або придбаних на міжбанківському валютному ринку України) можуть бути використані відокремленими підрозділами для здійснення таких операцій (згідно із затвердженим кошторисом):

- на оплату витрат на службові відрядження за кордон своїх працівників, а також для забезпечення експлуатаційних потреб власних (орендованих, зафрахтованих) транспортних засобів під час їх перебування за межами України;
- на оплату праці працівників - нерезидентів України, які згідно з укладеними трудовими угодами (контрактами) працюють у зазначених відокремлених підрозділах і здійснення оплати праці яких передбачено в іноземній валюті;
- на придбання для власних потреб відокремленому підрозділу обладнання, меблів тощо за контрактами (договорами, угодами) з нерезидентами.

Кошти з поточного рахунку в іноземній валюті відокремленого підрозділу юридичної особи, яка отримала генеральну ліцензію Національного банку на здійснення валютних операцій, можуть бути використані для забезпечення здійснення валютних операцій у межах повноважень, наданих відокремленому підрозділу юридичною особою, яка створила цей підрозділ.

Зарахування коштів на поточний рахунок в іноземній валюті **фізичної особи-резидента, яка є підприємцем**, та використання коштів з цього рахунку здійснюються за режимом поточного рахунку в іноземній валюті юридичних осіб-резидентів. За довіреністю фізичної особи-підприємця, що засвідчена нотаріально, його рахунком можуть розпоряджатися інші особи. У разі смерті фізичної особи-підприємця його права та обов'язки щодо розпорядження коштами на рахунках переходять до його спадкоємців відповідно до законодавства України.

На окремі поточні рахунки в національній та іноземній валюті юридичних осіб-резидентів, які мають відповідні повноваження згідно із законодавством України, зараховуються кошти, що підлягають переходу у власність держави (конфісковані, безхазяйні, прийняті митними органами на зберігання, у випадках, передбачених законодавством України, загублені або залишені в готелях, транспорті, театрах, інших громадських місцях, якщо за ними не звернувся їх власник протягом терміну, встановленого законодавством України, спадкові, подаровані державі тощо). Операції за цими рахунками здійснюються відповідно до вимог законодавства України.

На поточні рахунки в іноземній валюті фізичних осіб-резидентів зараховуються:

- готівкова валюта;
- перерахована з-за кордону нерезидентами валюта за придбані в резидента - власника рахунку облігації зовнішньої державної позики України;
- валюта, перерахована з інвестиційного рахунку нерезидента-інвестора у випадках, визначених нормативно-правовими актами Національного банку, що регулюють здійснення іноземних інвестицій в Україну;
- валюта за платіжними документами, що надіслані з-за кордону на ім'я власника рахунку відповідно до законодавства України;
- валюта за іменними платіжними документами (чеками), виписаними уповноваженими банками України;

- валюта, переказана з-за кордону на ім'я власника рахунку через уповноважені банки України (у тому числі отримана від нерезидентів на підставі виданих Національним банком реєстраційних свідоцтв щодо залучення кредитів, позик в іноземній валюті, повернута з-за кордону як раніше здійснена інвестиція на підставі індивідуальних ліцензій Національного банку та доходи, прибутки від цих інвестицій, а також перерахована нерезидентами у випадках, визначених нормативно-правовими актами Національного банку, що регулюють здійснення іноземних інвестицій в Україну);
- валюта, одержана з-за кордону від юридичної особи-нерезидента як оплата праці, премії, призи, авторські гонорари;
- валюта за іменними платіжними документами, що надіслані з-за кордону на ім'я власника рахунку;
- валюта за платіжними документами, увезеними з-за кордону власником рахунку і зареєстрованими митними органами під час в'їзду в Україну;
- валюта, перерахована власнику рахунку за дорученням юридичної особи-нерезидента через юридичну особу-резидента (посередника) на підставі укладених міжнародних угод (контрактів, договорів), якими передбачено отримання фізичними особами-резидентами гонорарів, премій, призів та інших виплат від нерезидентів України з-за кордону за використання їх творів, винаходів, відкриттів тощо відповідно до законодавства України;
- валюта, перерахована митними органами, яка була прийнята на зберігання відповідно до вимог Інструкції про переміщення валюти;
- валюта, одержана в порядку спадкування;
- валюта, перерахована за рішенням суду;
- валюта, перерахована з власного поточного або власного вкладного (депозитного) рахунку в іноземній валюті;
- валюта, перерахована з рахунку отримувача гуманітарної допомоги на поточні рахунки набувачів гуманітарної допомоги;
- валюта, перерахована в межах України іншою фізичною особою (резидентом або нерезидентом) з власного поточного рахунку в іноземній валюті;
- валюта, куплена уповноваженим банком на міжбанківському валютному ринку України за рахунок коштів на поточному рахунку в національній валюті цієї фізичної особи з метою перерахування її за кордон відповідно до Правил здійснення переказів іноземної валюти;
- валюта, одержана власником рахунку від погашення ощадних (депозитних) сертифікатів;
- валюта, перерахована як кредит, позика, фінансова допомога відповідно до договору за умови отримання у випадках, визначених нормативно-правовими актами Національного банку, реєстраційного свідоцтва Національного банку щодо залучення кредитів, позик в іноземній валюті;
- валюта, куплена уповноваженим банком за дорученням власника рахунку для погашення заборгованості за кредитом, позикою (у тому числі

проценти, комісійні, неустойка), повернення поворотної фінансової допомоги;

- валюта, перерахована адвокатською компанією, яка за дорученням власника рахунку представляє його інтереси за кордоном у вирішенні справ щодо спадщини, пенсії, аліментів, відшкодування заподіяної шкоди, страхового відшкодування;
- валюта від здійснення уповноваженим банком за дорученням власника рахунку операцій з обміну валюти відповідно до Правил торгівлі іноземною валютою, затверджених постановою Правління Національного банку України від 10.08.2005 № 281 і зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 29.08.2005 за № 950/11230 (далі - Правила торгівлі іноземною валютою), та умов договору банківського рахунку;
- валюта, перерахована власнику рахунку за виконане ним зобов'язання за боржника за договором поруки;
- валюта, що була раніше помилково (надмірно) перерахована з цього рахунку. Зазначені кошти зараховуються на цей рахунок у сумі, що не перевищує раніше перераховану.

З поточного рахунку в іноземній валюті за розпорядженням фізичної особи-резидента або за його дорученням проводяться такі операції:

а) в іноземній валюті:

- перерахування за межі України через кореспондентські рахунки уповноважених банків України та кореспондентські рахунки банків-нерезидентів, відкриті в уповноважених банках України, відповідно до Правил здійснення переказів іноземної валюти;
- перерахування на інвестиційний рахунок нерезидента-інвестора в Україні або на його рахунок в іноземному банку з урахуванням вимог нормативно-правових актів Національного банку, що регулюють здійснення іноземних інвестицій в Україну;
- виплата готівкою (вивезення за межі України здійснюється згідно з Інструкцією про переміщення валюти);
- виплата платіжними документами (вивезення за межі України здійснюється згідно з Інструкцією про переміщення валюти);
- перерахування в межах України на рахунок іншої фізичної особи-резидента;
- перерахування на власний поточний або власний вкладний (депозитний) рахунок в іноземній валюті;
- продаж на міжбанківському валютному ринку України для подальшого зарахування на рахунок у національній валюті;
- перерахування коштів для здійснення операцій, передбачених відповідною індивідуальною ліцензією або реєстраційним свідоцтвом Національного банку;
- перерахування власником рахунку коштів за операціями з ощадними (депозитними) сертифікатами;
- купівля наперед оплачених платіжних карток міжнародних платіжних систем;

- перерахування коштів для погашення заборгованості за отриманим кредитом в іноземній валюті (у тому числі проценти, комісійні, неустойка відповідно до законодавства України);
 - обмін валюти за дорученням власника рахунку відповідно до Правил торгівлі іноземною валютою та умов договору банківського рахунку з одночасним зарахуванням обмінної іноземної валюти на рахунок цієї фізичної особи;
 - перерахування за межі України поручителю-нерезиденту як відшкодування за виконане ним зобов'язання за договором поруки;
 - повернення помилково (надмірно) отриманих коштів. Зазначені кошти перераховуються з цього рахунку в сумі, що не перевищує раніше отриману;
- б) у грошовій одиниці України:
- виплата готівкою в грошовій одиниці України (купівля іноземної валюти здійснюється за курсом уповноваженого банку, що діє на день здійснення операції).

На поточний рахунок в іноземній валюті фізичної особи-нерезидента

зараховуються:

- валюта, перерахована з-за кордону на ім'я власника рахунку через уповноважені банки України;
- готівкова валюта, яка ввезена в Україну і зареєстрована митними органами під час в'їзду в Україну. Під час зарахування на рахунок увезених в Україну коштів у митній декларації робиться відмітка уповноваженого банку України. Таке зарахування може бути здійснено до закінчення дії відкритої візи, а в разі безвізового в'їзду в Україну - до закінчення терміну законного перебування в Україні;
- валюта за платіжними документами, увезена в Україну власником рахунку і зареєстрована митними органами під час в'їзду в Україну (у митній декларації робиться відмітка уповноваженого банку України про зарахування іноземної валюти на рахунок, а копія митної декларації залишається в уповноваженому банку);
- валюта за платіжними документами, що надіслані з-за кордону на ім'я власника рахунку в порядку, установленому законодавством України;
- валюта за іменними платіжними документами (чеками), виписаними уповноваженими банками України;
- готівкова валюта, отримана в Україні відповідно до законодавства України (у разі отримання переказів із-за кордону, увезення платіжних карток і чеків емітентів-нерезидентів та інших платіжних документів);
- валюта, одержана в Україні як оплата праці, матеріальна допомога, відшкодування витрат власних коштів у відрядженні за кордоном, авторські гонорари, премії, призи відповідно до законодавства України;
- валюта, що перерахована в межах України цією або іншою фізичною особою-нерезидентом з власного поточного рахунку в іноземній валюті;

- валюта, перерахована митними органами, що була прийнята на зберігання, відповідно до вимог Інструкції про переміщення валюти;
- валюта, перерахована за рішенням суду;
- повернені суми сплаченого мита, зборів і застави;
- успадковані кошти у валюті;
- валюта з власних поточних або вкладних (депозитних) рахунків;
- перераховані з власних інвестиційних рахунків доходи, прибутки та інші кошти, отримані від здійснення інвестицій в Україну;
- валюта, перерахована з інвестиційного рахунку іноземного інвестора - юридичної особи, якщо іноземна інвестиція вносилася в готівковій формі;
- готівкова валюта, що була раніше знята власником рахунку і не використана. Такі кошти можуть бути зараховані на рахунок у сумі, яка не перевищує раніше зняту, і тільки до закінчення дії відкритої візи, а в разі безвізового в'їзду в Україну - до закінчення терміну законного перебування в Україні;
- валюта, одержана власником рахунку від погашення іменних ощадних (депозитних) сертифікатів банку, у якому відкритий рахунок;
- валюта, перерахована як кредит, позика відповідно до договору;
- валюта, одержана власником рахунку від погашення резидентом заборгованості за отриманим кредитом, позикою (у тому числі проценти, комісійні, неустойка), поворотною фінансовою допомогою;
- валюта, перерахована власнику рахунку за виконане ним зобов'язання за боржника за договором поруки;
- валюта, що була раніше помилково (надмірно) перерахована з цього рахунку. Зазначені кошти зараховуються на цей рахунок у сумі, що не перевищує раніше перераховану;
- валюта, куплена уповноваженим банком на міжбанківському валютному ринку України за рахунок наявних коштів на поточному рахунку в національній валюті цієї фізичної особи з метою переказу її за кордон відповідно до Правил здійснення переказів іноземної валюти;
- валюта, що перерахована в межах України фізичною особою- резидентом на підставі індивідуальної ліцензії Національного банку;
- валюта від здійснення уповноваженим банком за дорученням власника рахунку операцій з обміну валюти відповідно до Правил торгівлі іноземною валютою та умов договору банківського рахунку.

Копії документів, що підтверджують джерела походження готівкової іноземної валюти у фізичної особи-нерезидента, залишаються в документах дня банку.

З поточного рахунку в іноземній валюті фізичної особи-нерезидента за розпорядженням власника або за його дорученням здійснюються такі операції:

а) в іноземній валюті:

- перерахування за межі України через кореспондентські рахунки уповноважених банків України і кореспондентські рахунки банків-нерезидентів, відкриті в уповноважених банках України, відповідно до Правил здійснення переказів іноземної валюти;

- виплата готівкою (вивезення за межі України здійснюється згідно з Інструкцією про переміщення валюти);
- виплата платіжними документами (вивезення за межі України здійснюється згідно з Інструкцією про переміщення валюти);
- перерахування на власний поточний (у тому числі інвестиційний) або вкладний (депозитний) рахунок в іноземній валюті;
- перерахування в межах України на поточний рахунок іншої фізичної особи - резидента або нерезидента;
- перерахування на інвестиційний рахунок іноземного інвестора - юридичної особи для подальшого здійснення інвестицій в Україну;
- перерахування власником рахунку для здійснення операцій, передбачених відповідною індивідуальною ліцензією Національного банку;
- перерахування на рахунок юридичної особи-резидента як сплата мита, зборів або застави;
- перерахування власником рахунку коштів за операціями з іменними ощадними (депозитними) сертифікатами цього банку;
- перерахування коштів на рахунок резидента як кредит, позика, фінансова допомога відповідно до договору;
- перерахування для погашення заборгованості за кредитами, позиками (у тому числі проценти, комісійні, неустойка);
- перерахування власником рахунку кредитору для виконання зобов'язань за боржника за договором поруки;
- перерахування за межі України поручителю-нерезиденту як відшкодування за виконане ним зобов'язання за договором поруки;
- купівля наперед оплачених платіжних карток міжнародних платіжних систем;
- продаж на міжбанківському валютному ринку України для подальшого зарахування на поточний рахунок у національній валюті;
- перерахування коштів для сплати мита, податків та інших обов'язкових платежів (податки нараховуються з доходу, перерахованого в гривні за офіційним курсом Національного банку, що діє на день здійснення банком-резидентом видаткових операцій);
- обмін валюти за дорученням власника рахунку відповідно до Правил торгівлі іноземною валютою та умов договору банківського рахунку з одночасним зарахуванням обмінюваної іноземної валюти на поточний рахунок цієї фізичної особи;
- повернення помилково (надмірно) отриманих коштів. Зазначені кошти перераховуються з цього рахунку в сумі, що не перевищує раніше отриману б) у грошовій одиниці України;
- виплата готівкою в грошовій одиниці України (купівля іноземної валюти здійснюється за курсом уповноваженого банку, що діє на день здійснення операції).

На вкладний (депозитний) рахунок в іноземній валюті фізичної особи-резидента зараховуються:

- готівкова валюта;

- валюта, перерахована з власного поточного або власного вкладного (депозитного) рахунку в іноземній валюті;
- валюта від здійснення уповноваженим банком за дорученням власника рахунку операцій з обміну валюти відповідно до Правил торгівлі іноземною валютою та умов договору банківського вкладу;
- кошти, внесені іншою фізичною особою, якщо це передбачено договором банківського вкладу;
- нараховані проценти (дохід в іншій формі) за вкладом (депозитом), якщо це передбачено договором.

З вкладного (депозитного) рахунку фізичної особи-резидента в іноземній валюті за розпорядженням вкладника або за його дорученням кошти повертаються шляхом:

- виплати готівкою (вивезення за межі України здійснюється згідно з Інструкцією про переміщення валюти);
- виплати платіжними документами (вивезення за межі України здійснюється згідно з Інструкцією про переміщення валюти);
- перерахування на власний поточний або власний вкладний (депозитний) рахунок в іноземній валюті.

Якщо це передбачено договором банківського вкладу, кошти з вкладного (депозитного) рахунку фізичної особи-резидента в іноземній валюті можуть бути повернуті шляхом обміну іноземної валюти на іншу іноземну валюту з одночасним зарахуванням обмінної іноземної валюти на власний поточний або вкладний (депозитний) рахунок цієї фізичної особи відповідно до Правил торгівлі іноземною валютою та умов договору банківського вкладу.

На вкладний (депозитний) рахунок в іноземній валюті фізичної особи-нерезидента зараховуються:

- готівкова валюта, яка ввезена в Україну відповідно до законодавства України. Під час зарахування на рахунок увезених в Україну коштів у митній декларації робиться відмітка уповноваженого банку. Таке зарахування може бути здійснено до закінчення дії відкритої візи, а в разі безвізового в'їзду в Україну - до закінчення строку законного перебування в Україні. Копії документів, що підтверджують джерела походження іноземної валюти, залишаються в документах дня банку;
- готівкова валюта, отримана в Україні відповідно до законодавства України;
- валюта від здійснення уповноваженим банком за дорученням власника рахунку операцій з обміну валюти відповідно до Правил торгівлі іноземною валютою та умов договору банківського вкладу;
- валюта, перерахована з власного поточного або власного вкладного (депозитного) рахунку в іноземній валюті;
- кошти, внесені іншою фізичною особою-нерезидентом, якщо це передбачено договором банківського вкладу;
- нараховані проценти (дохід в іншій формі) за вкладом (депозитом), якщо це передбачено договором.

З вкладного (депозитного) рахунку в іноземній валюті фізичної особи- нерезидента за розпорядженням власника або за його дорученням кошти повертаються шляхом:

- перерахування за межі України через кореспондентські рахунки уповноважених банків України та кореспондентські рахунки банків-нерезидентів, що відкриті в уповноважених банках України, відповідно до Правил здійснення переказів іноземної валюти;
- виплати готівкою (вивезення за межі України здійснюється згідно з Інструкцією про переміщення валюти);
- виплати платіжними документами (вивезення за межі України здійснюється згідно з Інструкцією про переміщення валюти);
- перерахування на власний поточний або власний вкладний (депозитний) рахунок в іноземній валюті.

Якщо це передбачено договором банківського вкладу, кошти з вкладного (депозитного) рахунку в іноземній валюті фізичної особи-нерезидента можуть бути повернуті шляхом обміну іноземної валюти на іншу іноземну валюту з одночасним зарахуванням обмінної іноземної валюти на власний поточний або вкладний (депозитний) рахунок цієї фізичної особи відповідно до Правил торгівлі іноземною валютою та умов договору банківського вкладу.

3.2. Порядок відкриття рахунків в іноземній валюті іноземним представництвом і використання коштів за цими рахунками

Якщо іноземне представництво не має рахунків у банку, то відкриття йому **поточного рахунку** в іноземній валюті здійснюється в такому порядку. Особи (особа), які (яка) відкривають рахунок, мають:

- пред'явити паспорт або документ, що його замінює, і документи, що підтверджують їх повноваження. Фізичні особи-резиденти додатково пред'являють документ, виданий відповідним органом державної податкової

служби, що засвідчує присвоєння їм ідентифікаційного номера платника податків;

- подати визначені Інструкцією документи (копії документів, засвідчені в установленому порядку).

На підставі цих документів уповноважений працівник банку здійснює ідентифікацію іноземного представництва та осіб, уповноважених розпоряджатися поточним рахунком в іноземній валюті. Між банком та іноземним представництвом укладається в письмовій формі договір банківського рахунку.

Якщо іноземне представництво (крім військових частин Чорноморського флоту Російської Федерації) вже має в цьому банку поточний рахунок у національній валюті, цей клієнт ідентифікований банком і сформована справа з юридичного оформлення рахунку, то відкриття поточного рахунку в іноземній валюті здійснюється за умови подання

іноземним представництвом заяви про відкриття рахунку та засвідченої в установленому порядку картки із зразками підписів і відбитка печатки. Військові частини Чорноморського флоту Російської Федерації для відкриття поточного рахунку в іноземній валюті в банку, у якому йому вже відкрито поточний рахунок, подають документи за визначеним Інструкцією переліком.

На поточні рахунки в іноземній валюті офіційних представництв, представництв юридичних осіб-нерезидентів, які не займаються підприємницькою діяльністю (у тому числі - представництв іноземних банків), установ (груп управління програмами або проектами міжнародної допомоги та міжнародної технічної допомоги) зараховуються такі кошти:

–у готівковій формі, що ввезені на територію України уповноваженим представником юридичної особи-нерезидента і зареєстровані митними органами під час в'їзду в Україну (у ввізній митній декларації робиться відмітка уповноваженого банку про прийняття валюти, а копія митної декларації залишається в уповноваженому банку);

–у готівковій формі у випадках, визначених нормативно-правовими актами Національного банку, що регулюють використання готівкової іноземної валюти на території України;

–перераховані з-за кордону на ім'я власника рахунку через уповноважені банки (у тому числі для виконання міжнародних програм або проектів технічної допомоги);

–за платіжними документами, що надіслані з-за кордону на ім'я власника рахунку в порядку, установленому законодавством України;

–за платіжними документами на ім'я власника рахунку, увезеними на територію України і зареєстрованими митними органами під час в'їзду в Україну (у ввізній митній декларації робиться відмітка уповноваженого банку про прийняття платіжних документів, а копія митної декларації залишається в уповноваженому банку);

–за іменними платіжними документами (у тому числі - дорожні чеки), що ввезені в Україну та не зареєстровані митними органами під час в'їзду в Україну, якщо немає передавальних написів на них (зараховуються тільки на рахунки офіційного представництва);

–куплені на міжбанківському валютному ринку України власником рахунку за рахунок власних коштів, наявних на поточних рахунках типу "Н" у національній валюті (також у разі закриття цього рахунку), у порядку, установленому законодавством України;

–перераховані в межах України власнику рахунку відповідно до законодавства України;

–сума процентів, нарахованих за залишком коштів на власному поточному рахунку;

–інші надходження на користь власника рахунку, що не суперечать законодавству України.

З поточного рахунку в іноземній валюті офіційних представництв, представництв юридичних осіб-нерезидентів, які не займаються підприємницькою діяльністю (у тому числі - представництв іноземних банків),

установ (груп управління програмами або проектами міжнародної технічної допомоги) за розпорядженням власника проводяться такі операції:

- оплата праці працівникам-нерезидентам, які згідно з укладеними трудовими договорами (контрактами) працюють в Україні (виплата готівкою або перерахування на рахунки цих осіб, відкриті в уповноважених банках України);
- виплата готівкою або дорожніми чеками у випадках, визначених нормативно-правовими актами Національного банку, що регулюють використання готівкової іноземної валюти на території України;
- здійснення остаточного розрахунку з фізичними особами-резидентами, які уклали контракт (договір) з юридичною особою-нерезидентом про їх працевлаштування за межами України;
- перерахування за межі України на рахунки юридичних осіб- нерезидентів згідно з контрактом (договором, угодою), що передбачає купівлю обладнання для виконання проектів у рамках чинних міжнародних угод про гуманітарне та техніко-економічне співробітництво;
- перерахування за межі України на рахунки відповідних органів іноземної держави та юридичних осіб, інтереси яких представляють в Україні ці представництва (також у разі закриття цього рахунку);
- перерахування на рахунок юридичної особи-резидента як благодійний внесок;
- перерахування залишків коштів у разі закриття поточного рахунку в одному уповноваженому банку і відкриття поточного рахунку в іншому уповноваженому банку;
- продаж на міжбанківському валютному ринку України з метою подальшого зарахування на рахунок типу "Н" для утримання представництва, виконання статутної діяльності, впровадження міжнародних програм або проектів технічної допомоги;
- інші перерахування, що не суперечать законодавству України.

На поточні рахунки в іноземній валюті постійних представництв зараховуються кошти:

- у готівковій формі, що ввезені на територію України уповноваженим представником юридичної особи-нерезидента і зареєстровані митними органами під час в'їзду в Україну (у ввізній митній декларації робиться відмітка уповноваженого банку про прийняття валюти, а копія митної декларації залишається в уповноваженому банку);
- у готівковій формі у випадках, визначених нормативно-правовими актами Національного банку, що регулюють використання готівкової іноземної валюти на території України;
- перераховані з-за кордону на ім'я власника рахунку через уповноважені банки України;
- за платіжними документами, що надіслані з-за кордону на ім'я власника рахунку в порядку, установленому законодавством України;
- за платіжними документами на ім'я постійного представництва юридичної особи-нерезидента, увезеними на територію України і зареєстрованими

митними органами під час в'їзду в Україну (у ввізній митній декларації робиться відмітка уповноваженого банку про прийняття платіжних документів, а копія митної декларації залишається в уповноваженому банку);

- куплені на міжбанківському валютному ринку України власником рахунку за рахунок власних коштів, наявних на рахунках типу "П" (також у разі закриття цього рахунку), у порядку, установленому законодавством України;
- перераховані в межах України власнику рахунку відповідно до законодавства України;
- у сумі процентів, нарахованих за залишком коштів на власному поточному рахунку;
- перераховані в межах України з власного поточного або вкладного (депозитного) рахунку;
- у сумі кредитів, отриманих за кредитними договорами;
- інші надходження, отримання яких не суперечить законодавству України.

З поточного рахунку в іноземній валюті постійних представництв юридичних осіб-нерезидентів за розпорядженням власника рахунку проводяться такі операції:

- оплата праці працівникам-нерезидентам, які згідно з укладеними трудовими договорами (контрактами) працюють в Україні (виплата готівкою або перерахування на рахунки цих осіб, відкриті в уповноважених банках України);
- виплата готівкою або дорожніми чеками у випадках, визначених нормативно-правовими актами Національного банку, що регулюють використання готівкової іноземної валюти на території України;
- перерахування за межі України на рахунки юридичних осіб-нерезидентів, інтереси яких представляють в Україні ці постійні представництва (також у разі закриття цього рахунку);
- перерахування на користь юридичної особи-резидента, якщо в призначенні платежу коштів, що надійшли із-за кордону, зазначено, що ці кошти згідно з договором (контрактом, угодою) належать цьому резиденту;
- перерахування на рахунок юридичної особи-резидента в уповноваженому банку як благодійний внесок;
- перерахування на власний поточний або вкладний (депозитний) рахунок;
- перерахування для погашення заборгованості за отриманим кредитом та сплати процентів за ним;
- продаж на міжбанківському валютному ринку України з метою подальшого зарахування на рахунок типу «П» для цільового використання (оплата витрат за кошторисом, рахунків-фактур, благодійних внесків та інших витрат, що не суперечать законодавству України);
- інші будь-які перерахування, що не суперечать законодавству України. На поточні рахунки в іноземній валюті військових частин

Чорноморського флоту Російської Федерації, що дислокуються на території України, зараховуються кошти:

- перераховані з-за кордону на ім'я власника рахунку через уповноважені банки;
- за платіжними документами, що надіслані з-за кордону на ім'я власника рахунку в порядку, установленому законодавством України;
- у готівковій формі, що ввезені на територію України уповноваженим представником Міністерства оборони Російської Федерації і зареєстровані митними органами під час в'їзду в Україну (у ввізній декларації робиться відмітка уповноваженого банку про прийняття валюти, а копія митної декларації залишається в уповноваженому банку);
- невикористаний залишок готівкової іноземної валюти або іноземної валюти за дорожніми чеками, що були раніше отримані (куплені) в уповноважених банках України для оплати витрат на відрядження, експлуатаційних витрат, пов'язаних з обслуговуванням транспортних засобів за кордоном, і представницьких витрат за кордоном; куплені на міжбанківському валютному ринку України власником рахунку за рахунок власних коштів, наявних на рахунку типу «Н» (також у разі закриття цього рахунку), у порядку, установленому законодавством України;
- сума процентів, нарахованих за залишком коштів на власному поточному рахунку.

З поточних рахунків в іноземній валюті військових частин Чорноморського флоту Російської Федерації, що дислокуються на території України, за розпорядженням власника проводяться такі операції:

- виплата готівкою для оплати праці військовослужбовців-нерезидентів, які несуть службу на території України;
- виплата коштів готівкою або дорожніми чеками військовослужбовцям на службові відрядження під час виїзду за кордон (вивезення валюти за межі України здійснюється згідно з Інструкцією про переміщення валюти;
- продаж іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України з метою подальшого зарахування на рахунок типу «Н» для утримання військових частин Чорноморського флоту Російської Федерації, що дислокуються на території України;
- перерахування російських рублів на рахунок відповідних органів Російської Федерації, з якого було здійснено фінансування військової частини Чорноморського флоту Російської Федерації, що дислокується на території України (перерахування здійснюється також у разі припинення діяльності військової частини Чорноморського флоту Російської Федерації на території України, що підтверджується відповідними документами).

Відкриття вкладного (депозитного) рахунку іноземному представництву здійснюється після пред'явлення особою, яка відкриває рахунок, паспорту або документу, що його замінює, документів, що підтверджують її повноваження та інших визначених документів, на підставі яких уповноважений працівник банку здійснює ідентифікацію іноземного представництва та фізичної особи, яка відкриває вкладний (депозитний) рахунок. Після цього між банком та іноземним представництвом в письмовій формі укладається договір банківського вкладу.

- Крім того, іноземному представництву, яке не має рахунків у цьому банку, для відкриття вкладного (депозитного) рахунку потрібно подати банку:
- копію документа, що підтверджує реєстрацію (акредитацію) іноземного представництва в уповноваженому органі (уповноваженим органом) виконавчої влади України, засвідчену нотаріально або органом, що видав документ. Військові частини Чорноморського флоту Російської Федерації цей документ не подають;
 - копію легалізованої або засвідченої шляхом проставлення апостиля довіреності на здійснення представницьких функцій тією або іншою особою в Україні, засвідчену нотаріально.

Представництво юридичної особи-нерезидента додатково має подати копію легалізованого або засвідченого шляхом проставлення апостиля витягу з торговельного, банківського або судового реєстру чи реєстраційного посвідчення місцевого органу влади іноземної держави про реєстрацію юридичної особи-нерезидента, засвідчену нотаріально, а представництво іноземного банку - копію легалізованого або засвідченого шляхом проставлення апостиля положення про представництво іноземного банку, засвідчену нотаріально.

Якщо іноземне представництво використовує найману працю і є платником страхових внесків, то воно додатково до вищезазначеного переліку документів має подати копію документа про повідомлення ним органів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України щодо наміру відкрити вкладний (депозитний) рахунок, засвідчену в установленому порядку. Інформацію про те, що іноземне представництво не використовує найману працю і не є платником страхових внесків, клієнт обов'язково має зазначити в договорі або довідці за довільною формою. Ця довідка має бути засвідчена підписом керівника і відбитком печатки іноземного представництва.

Іноземне представництво, яке відповідно до законодавства України зобов'язане сплачувати податки і збори (обов'язкові платежі), додатково до вищезазначеного переліку документів має подати копію документа, що підтверджує взяття іноземного представництва на облік відповідним органом державної податкової служби, засвідчену органом, що його видав, або нотаріально чи підписом уповноваженого працівника банку. Інформацію про те, що іноземне представництво не є платником податків і зборів (обов'язкових

платежів), клієнт обов'язково має зазначити в договорі або довідці за довільною формою. Ця довідка має бути засвідчена підписом керівника і відбитком печатки іноземного представництва.

Якщо в договорі банківського вкладу передбачено перерахування коштів з рахунку після закінчення строку зберігання з використанням платіжного доручення клієнта, то під час відкриття вкладного (депозитного) рахунку іноземне представництво додатково має подати картку із зразками підписів і відбитка печатки, засвідчену в установленому порядку.

Якщо вкладний (депозитний) рахунок відкривається іноземному представництву, яке вже має в цьому банку рахунок (тобто, коли банком здійснена ідентифікація клієнта і сформована справа з юридичного оформлення рахунку), то рахунок відкривається на підставі договору банківського вкладу.

Одночасно іноземне представництво, яке використовує найману працю, додатково має подати копію документа про повідомлення ним органів Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України щодо наміру відкрити вкладний (депозитний) рахунок, засвідчену в установленому порядку.

Кошти на вкладні (депозитні) рахунки іноземного представництва перераховуються з поточного рахунку, відкритого в уповноваженому банку, і повертаються на поточний рахунок. Проведення розрахункових операцій та видача коштів готівкою з вкладного (депозитного) рахунку іноземного представництва забороняється. Нараховані проценти (дохід в іншій формі) за вкладом (депозитом) іноземного представництва відповідно до умов договору банківського вкладу можуть перераховуватися на поточний рахунок або зараховуватися на поповнення вкладу (депозиту).

3.3. Порядок відкриття рахунків в іноземній валюті нерезидентам-інвесторам і використання коштів за цими рахунками

Відкриття інвестиційного рахунку в іноземній валюті здійснюється на підставі пред'явлення особою, яка відкриває рахунок, паспорту або документу, що його замінює, документів, що підтверджують її повноваження та інших документів за визначеним переліком. Фізичні особи-резиденти додатково

пред'являють документ, виданий відповідним органом державної податкової служби, що засвідчує присвоєння їм ідентифікаційного номера платника податків. На підставі цих документів уповноважений працівник банку здійснює ідентифікацію нерезидента-інвестора та осіб (особи), уповноважених від його імені розпоряджатися інвестиційним рахунком.

Між банком та особою, уповноваженою нерезидентом-інвестором, укладається в письмовій формі договір банківського рахунку. Для відкриття інвестиційного рахунку розпорядники рахунку особисто подають до уповноваженого банку такі документи:

- заяву про відкриття поточного рахунку. У заяві в рядку «Додаткова інформація» обов'язково зазначається, що рахунок відкривається з метою здійснення інвестиції в Україну;
- копію легалізованого або засвідченого шляхом проставлення апостиля витягу з торговельного, банківського або судового реєстру або реєстраційне посвідчення місцевого органу влади іноземної держави про реєстрацію юридичної особи, засвідчену нотаріально. Від іноземного інвестора - фізичної особи цей документ не вимагається;

- копію легалізованої або засвідченої шляхом проставлення апостиля довіреності на ім'я особи, яка має право відкривати та розпоряджатися рахунком, засвідчену нотаріально. У разі видачі іноземним інвестором - фізичною особою такої довіреності на території України подається копія цієї довіреності, засвідчена нотаріально. Якщо рахунок відкривається особисто іноземним інвестором - фізичною особою, то цей документ не вимагається;
- картку із зразками підписів нерезидента-інвестора, засвідчену нотаріально. Додатково подається копія документа, що підтверджує взяття нерезидента-інвестора на облік в органі державної податкової служби, засвідчена органом, що видав документ, або нотаріально чи підписом уповноваженого працівника банку, якщо нерезидент-інвестор є учасником угоди про розподіл продукції відповідно до

Закону України «Про угоди про розподіл продукції».

На інвестиційний рахунок в іноземній валюті зараховуються такі кошти:

- перераховані з-за кордону для здійснення інвестицій в Україну відповідно до нормативно-правових актів Національного банку, що регулюють здійснення іноземних інвестицій в Україну;
- перераховані з іншого власного поточного (у тому числі інвестиційного) рахунку, відкритого в уповноваженому банку України;
- у сумі процентів, нарахованих за залишками коштів на власному інвестиційному рахунку;
- доходи, прибутки та інші кошти, одержані нерезидентом-інвестором від здійснення інвестицій в Україну, у тому числі від спільної діяльності без створення юридичної особи;
- повернуті з власного вкладного (депозитного) рахунку, відкритого в уповноваженому банку України в порядку, установленому цією главою;
- раніше помилково перераховані інвестором з цього рахунку. Зазначені кошти зараховуються на рахунок інвестора в сумі, що не перевищує раніше перераховану;
- повернуті внаслідок часткового або повного припинення нерезидентом здійснення інвестицій в Україну;
- валюта, куплена уповноваженим банком України на міжбанківському валютному ринку України у випадках, визначених Правилами торгівлі іноземною валютою.

На інвестиційний рахунок іноземного інвестора - юридичної особи в іноземній валюті можуть зараховуватися кошти, перераховані з поточного рахунку фізичної особи-нерезидента, відкритого в уповноваженому банку України, якщо іноземна інвестиція вноситься в готівковій формі.

З інвестиційного рахунку в іноземній валюті за дорученням власника рахунку проводяться такі операції:

- здійснення інвестицій в Україну (уключаючи реінвестиції) відповідно до нормативно-правових актів Національного банку, що регулюють здійснення іноземних інвестицій в Україну;

- розрахунки з митними органами у випадках, передбачених законодавством України;
- перерахування за кордон доходів, прибутків та інших коштів, отриманих від здійснення інвестицій в Україну, а також суми інвестиції в разі її припинення та коштів, повернутих з вкладних (депозитних) рахунків, відкритих в уповноважених банках України;
- сплата послуг уповноваженому банку, який обслуговує рахунок;
- перерахування коштів на власний інвестиційний рахунок, відкритий в уповноваженому банку України;
- перерахування коштів на власний вкладний (депозитний) рахунок, відкритий в уповноваженому банку України;
- перерахування доходів, прибутків та інших коштів, отриманих інвестором - фізичною особою від здійснення інвестицій в Україну, на власний поточний рахунок фізичної особи-нерезидента, відкритий в уповноваженому банку України;
- продаж на міжбанківському валютному ринку України з метою подальшого зарахування на інвестиційний рахунок нерезидента-інвестора в національній валюті для здійснення інвестицій в Україну;
- повернення помилково отриманих коштів. Зазначені кошти перераховуються з цього рахунку в сумі, що не перевищує раніше отриману.

Іноземний інвестор - юридична особа може перерахувати з цього рахунку кошти на поточний рахунок фізичної особи-нерезидента, відкритий в уповноваженому банку України, якщо іноземна інвестиція вносилася в готівковій формі.

Для забезпечення таких видів діяльності, як виробнича кооперація, спільне виробництво та інших видів спільної діяльності за участю нерезидентів-інвесторів, які здійснюються на підставі договорів (контрактів) без утворення юридичної особи, у банку відкривається поточний рахунок у національній або іноземній валюті для ведення обліку коштів за цими договорами (контрактами). Уповноважений працівник банку ідентифікує осіб, які мають право розпоряджатися рахунком, і підтверджує здійснення ідентифікації копіюванням відповідних документів у встановленому порядку.

Зарахування та списання коштів з поточних рахунків, що відкриваються для забезпечення таких видів діяльності, як виробнича кооперація, спільне виробництво та інші види спільної діяльності за участю нерезидентів-інвесторів без створення юридичної особи, має здійснюватися виключно на цілі, передбачені договорами (контрактами) про спільну інвестиційну діяльність, уключаючи і розподіл прибутків між сторонами угоди (контракту) з урахуванням вимог законодавства України.

Якщо виникає потреба продажу іноземної валюти з метою забезпечення цього виду діяльності в Україні, учасники спільної діяльності можуть здійснити на міжбанківському валютному ринку України продаж іноземної валюти з рахунку спільної діяльності в іноземній валюті для подальшого

зарахування коштів у гривнях на рахунок спільної діяльності в національній валюті.

Після завершення розподілу належних сторонам коштів та/або строку дії договору (контракту) про спільну інвестиційну діяльність зазначені кошти перераховуються:

- у національній валюті – на поточні рахунки резидентів та/або інвестиційні рахунки нерезидентів-інвесторів у національній валюті;
- в іноземній валюті – на поточні рахунки резидентів та/або інвестиційні рахунки нерезидентів-інвесторів в іноземній валюті, а також на рахунки нерезидентів-інвесторів у банках за кордоном.

Нерезидент-інвестор може відкрити вкладний (депозитний) рахунок у банку, у якому йому відкрито поточний (у тому числі інвестиційний) рахунок, на підставі укладеного договору банківського вкладу. Кошти на вкладні (депозитні) рахунки нерезидентів-інвесторів можуть надходити з їх власних інвестиційних рахунків та з їх рахунків за кордоном. Кошти з цих рахунків повертаються на власні інвестиційні рахунки нерезидентів-інвесторів та на їх рахунки за кордоном. Нараховані проценти (дохід в іншій формі) за вкладом (депозитом) нерезидента-інвестора відповідно до умов договору банківського вкладу можуть перераховуватися на інвестиційний рахунок або зараховуватися на поповнення вкладу (депозиту), або перераховуватися за кордон.

Особливості функціонування поточних рахунків нерезидентів-інвесторів та особливості розміщення нерезидентами-інвесторами коштів на вкладних (депозитних) рахунках можуть визначатися нормативно-правовими актами Національного банку, що регулюють здійснення іноземних інвестицій в Україну.

3.4. Розрахункові операції в іноземній валюті

Розвиток зовнішньоекономічної діяльності передбачає активне застосування іноземної валюти у розрахункових операціях між резидентами та нерезидентами України.

Виручка резидентів у іноземній валюті підлягає зарахуванню на їх валютні рахунки в уповноважених банках у строки виплати заборгованостей, зазначені в контрактах, але не пізніше 180 календарних днів з дати митного оформлення (виписки вивізної вантажної митної декларації) продукції, що експортується, а в разі експорту робіт (послуг), прав інтелектуальної власності – з моменту підписання акта або іншого документа, що засвідчує виконання робіт, надання послуг, експорт прав інтелектуальної власності. Перевищення зазначеного строку потребує висновку центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики.¹

Імпортні операції резидентів, які здійснюються на умовах відстрочення поставки, в разі, коли таке відстрочення перевищує 180 календарних днів з моменту здійснення авансового платежу або виставлення векселя на користь постачальника продукції (робіт, послуг), що імпортується,

потребують висновку центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики. При застосуванні розрахунків щодо імпорتنих операцій резидентів у формі документарного акредитиву передбачений строк, діє з моменту здійснення уповноваженим банком платежу на користь нерезидента.

Національний банк України має право встановлювати строк, протягом якого куплена резидентом на міжбанківському валютному ринку України іноземна валюта для забезпечення виконання зобов'язань перед нерезидентом має бути використана за призначенням, і порядок її продажу в разі недотримання резидентом цього строку.

Порушення резидентами передбачених строків тягне за собою стягнення пені за кожний день прострочення у розмірі 0,3 відсотка суми неодержаної виручки (вартості недопоставленого товару) в іноземній валюті, перерахованої у грошову одиницю України за валютним курсом Національного банку України на день виникнення заборгованості. Загальний розмір нарахованої пені не може перевищувати суми неодержаної виручки (вартості недопоставленого товару).

У разі прийняття до розгляду судом, Міжнародним комерційним арбітражним судом чи Морською арбітражною комісією при Торгово-

¹ Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті: Закон України від 23.09.1994 р.

№ 185 зі змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 40. – Ст. 364.

промисловій палаті України позовної заяви резидента про стягнення з нерезидента заборгованості, яка виникла внаслідок недотримання нерезидентом строків, передбачених експортно-імпортними контрактами, передбачені строки зупиняються і пеня за їх порушення в цей період не сплачується.

У разі прийняття судом рішення про відмову в позові повністю або частково або припинення (закриття) провадження у справі чи залишення позову без розгляду передбачені строки поновлюються і пеня за їх порушення сплачується за кожний день прострочення, включаючи період, на який ці строки було зупинено.

У разі прийняття судом рішення про задоволення позову пеня за порушення передбачених строків не сплачується з дати прийняття позову до розгляду судом.

Державні податкові інспекції вправі за наслідками документальних перевірок безпосередньо стягувати з резидентів передбачену пеню.

У разі порушення резидентами строків, установлених Національним банком України, придбана валюта продається уповноваженими банками протягом 5 робочих днів на міжбанківському валютному ринку України. При цьому позитивна курсова різниця, що може виникнути за такою операцією, щоквартально направляється до Державного бюджету України, а негативна

курсова різниця відноситься на результати господарської діяльності резидента.

Зазначені строки можуть бути продовжені центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики у разі виконання резидентами операцій за договорами виробничої кооперації, консигнації, комплексного будівництва, тендерної поставки, гарантійного обслуговування, поставки складних технічних виробів і товарів спеціального призначення.

Порядок віднесення операцій резидентів до зазначених та умови видачі висновків на перевищення строків, встановлено Постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2007 року «Про затвердження Порядку продовження строків розрахунків за зовнішньоекономічними операціями».¹

До операцій, що здійснюються резидентами, належать:

¹ Про затвердження Порядку продовження строків розрахунків за зовнішньоекономічними операціями: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.12.2007 р. № 1409 // Офіційний вісник України. – 2008. – № 1. – Ст. 9.

- 1) під час виконання договорів виробничої кооперації – операції з поставки сировини, матеріалів, вузлів, деталей, запасних частин, заготовок напівфабрикатів, комплектувальних та інших виробів галузевого і міжгалузевого призначення, що технологічно взаємозв'язані і необхідні для виготовлення кінцевої продукції, а також операції з надання послуг з виконання проектних, ремонтних робіт та технічного обслуговування, пов'язаних з виготовленням та реалізацією кінцевої продукції;
- 2) під час виконання договорів консигнації – операції з реалізації товарів, відповідно до яких одна сторона (консигнатор) зобов'язується за дорученням другої сторони (консигнанта) продати протягом визначеного часу (строку дії угоди консигнації) за обумовлену винагороду з консигнаційного складу від свого імені товари, які належать консигнанту;
- 3) під час виконання договорів комплексного будівництва – операції з виконання проектних і проектно-пошукових робіт, передачі «ноу-хау» в галузі будівництва та виробництва будівельних матеріалів, конструкцій, виконання будівельних, спеціальних та будівельно-монтажних робіт, у тому числі під час виконання договорів про реалізацію проектів за схемою «будувати – експлуатувати – передавати» (Build-Operate-Transfer), здійснення шефмонтажу та авторського нагляду в будівництві, виконання пусконаладжувальних та гарантійних робіт (надання послуг), а також з поставки машин і механізмів, матеріалів, обладнання, будівельних конструкцій та матеріалів для виконання зазначених робіт (надання послуг);
- 4) під час виконання договорів тендерної поставки – операції з поставки товарів (виконання робіт, надання послуг), замовлених за результатами міжнародних торгів (тендерів);
- 5) під час виконання договорів гарантійного обслуговування – експортні операції з поставки товарів (виконання робіт, надання послуг), умовами яких передбачено проведення розрахунків частинами після підписання

відповідних актів технічного приймання (випробовування, установки, монтажу, налагодження) товарів (робіт, послуг), а також проведення остаточних розрахунків після завершення відповідного гарантійного періоду;

- б) під час виконання договорів поставки складних технічних виробів – імпорتنі операції з поставки устаткування частинами або складних технічних

виробів, що потребують установки, монтажу, налагодження, гарантійного обслуговування і введення їх у дію на місці експлуатації, а також з поставки складних технічних виробів, строк виготовлення та транспортування яких перевищує 180 днів;

- 7) під час виконання договорів поставки товарів спеціального призначення – операції з міжнародних передач товарів військового призначення та подвійного використання згідно з переліком, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Для одержання висновку резидент подає Мінекономіки такі документи:

- 1) складений у довільній формі лист-звернення, що містить дані про стан виконання зовнішньоекономічного договору (контракту) на момент звернення, із зазначенням суми заборгованості та обґрунтуванням необхідності продовження встановленого строку на певний період;
- 2) засвідчені в установленому порядку копії:
 - зовнішньоекономічного договору (контракту), в якому зазначаються адреса та банківські реквізити іноземних контрагентів. Якщо договір укладено іноземною мовою, заявник додає його переклад на українській мові;
 - свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності - резидента;
 - документів, що підтверджують здійснення зовнішньоекономічної операції, зокрема платіжних банківських документів, довідок банків, вантажних митних декларацій, коносаментів, актів приймання-передачі товару (виконання робіт, надання послуг).

Датою подання документів, на підставі яких видається висновок, вважається дата їх реєстрації в Мінекономіки.

Мінекономіки розглядає подані резидентом документи протягом 10 робочих днів після їх реєстрації і видає висновок або письмово відмовляє у його видачі із зазначенням підстави.

У видачі висновку може бути відмовлено в разі:

- 1) подання резидентом документів:
 - з порушенням встановлених вимог;
 - що містять недостовірну інформацію;
 - після закінчення встановлених строків;
- 2) невідповідності поданих резидентом документів законодавству.

У разі усунення недоліків, що стали підставою для відмови у видачі висновку, резидент може повторно подати документи для його отримання. При цьому строк розрахунків може бути продовжено починаючи з дати реєстрації в Мінекономіки повторно поданих документів.

Про видачу висновку Мінекономіки інформує протягом п'яти робочих днів з дати його видачі Національний банк України та Державну податкову адміністрацію України.

У разі виявлення недостовірної інформації в документах, на підставі яких видано висновок, Мінекономіки приймає рішення про його скасування з дати видачі, про що письмово повідомляє резидентів, Національному банку України та Державній податковій адміністрації України із зазначенням підстави.

Розрахунки за експортно-імпортними операціями після перерахування суб'єктами космічної діяльності авансу за виконання робіт з виготовлення (розробки) агрегатів, систем космічних ракетних комплексів (космічних ракет-носіїв), космічних апаратів, наземного сегмента космічних систем та їх агрегатів, систем і комплектуючих здійснюються у строк до 500 календарних днів. Перевищення зазначеного строку також потребує висновку центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики.

Якщо перевищення строків обумовлено виникненням форс-мажорних обставин, перебіг зазначених строків зупиняється на весь період дії форс-мажорних обставин та поновлюється з дня, наступного за днем закінчення дії таких обставин.

Підтвердженням форс-мажорних обставин є відповідна довідка Торгово-промислової палати України або іншої уповноваженої організації (органу) країни розташування сторони договору (контракту) або третьої країни відповідно до умов договору